

М.С. Герцик, О.М. Вацеба

**ВСТУП
ДО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ГАЛУЗІ
«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ»**

Підручник

Харків
«ОВС»
2005

УДК 796.01
ББК 75.1я73
Г37

Рецензенти:

Куц О.С., доктор педагогічних наук, професор
кафедри теорії і методики фізичного виховання
Львівського державного інституту фізичної культури;

Шиян Б.М., професор, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри теоретичних основ і методики фізичного
виховання Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка;

Третьяков М.О., кандидат педагогічних наук,
доцент, завідувач відділом соціально-гуманітарної,
економічної освіти та виховної роботи
Науково-методичного центру вищої освіти
Міністерства освіти і науки України.

Затверджено

*Міністерством освіти і науки України
як підручник для студентів вищих навчальних
закладів фізичного виховання і спорту
(лист № 14/18.2-1478 від 29.06.2005 р.)*

Герцик М.С., Вацеба О.М.

Г37 Вступ до спеціальностей галузі «фізичне виховання і спорт»:
Підручник. — Харків: «ОВС», 2005. — 240 с.
ISBN 966-7858-41-3.

У підручнику міститься необхідна для студентів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю інформація з фізичної культури та професійної діяльності в ділянці фізичного виховання, олімпійського та професійного спорту, фізичної реабілітації, рекреації та туризму.

Викладений матеріал допоможе студентам-першокурсникам краще познайомитися зі своєю майбутньою спеціальністю, прискорить процес адаптації до специфічних умов навчання у вищому навчальному закладі, розширить знання про роль та значення фізичної культури і спорту в суспільстві.

ISBN 966-7858-41-3

© М.С. Герцик, О.М. Вацеба, 2005

© Видавництво «ОВС» ТОВ, оригінал-макет, 2005

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Шановний читачу!

Підручник, який тримаєш у руках, є результатом прагнень авторів поліпшити вивчення важливої навчальної дисципліни, яка викладається однією із перших у вищому навчальному закладі для майбутніх фахівців галузі фізичного виховання і спорту. Ця дисципліна покликана комплексно представити галузь Твоєї майбутньої професійної діяльності та особливості організації навчального процесу у вищій школі.

Сьогодні галузь фізичного виховання та спорту потребує молодих кваліфікованих кадрів, які не тільки володіють сучасними знаннями, але й знають як застосувати свої здібності на практиці, які є патріотами своєї держави, прагнуть виховувати підростаючі покоління здоровими, соціально активними будівниками нової української держави.

Перед авторами цього цікавого підручника стояло нелегке завдання — у стислій формі показати, як «навчити учитися», як самостійно здобувати необхідні знання, як зорієнтуватися у системі вищої освіти України, що продовжує реформуватися відповідно до європейських стандартів; як розібратися у все зростаючому потоці наукової інформації; окреслити характер майбутньої професії, перспективи галузі й таке інше.

Заслуга авторів полягає в розкритті актуальних питань, найважливіші з яких: у чому полягає соціальна сутність фізичної культури і спорту; як функціонує вища школа в сучасних соціально-економічних умовах; який зміст професійної діяльності в галузі фізичної культури; якою є методика опрацювання різноманітної інформації. Усі ці питання викладено авторами підручника досить повно, цікаво, на сучасному науково-методичному рівні й таким чином, що заохочують поринути в царину науки, освіти, культури.

Оригінальними й корисними кожному є додатки до підручника. В них зібрано витяги із Законів України та інших нормативно-правових документів, сучасну довідкову, статистичну та іншу допоміжну інформацію.

З цілковитою впевненістю можна стверджувати, що цей підручник слугуватиме не тільки для поліпшення навчального процесу в закладах освіти фізкультурного профілю, але буде корисним і для тих, кого хвилює якість підготовки фахівців з фізичної культури і спорту, хто цікавиться проблемами розвитку галузі.

*Доктор педагогічних наук,
академік Міжнародної
академії інформатизації при ООН,
професор Олександр КУЦ*

Сучасне реформування системи вищої школи в Україні та численні переміни, що відбуваються в галузі фізичного виховання та спорту виразно окреслюють проблему підготовки професійних кадрів. Сьогодні чимало українських університетів та інститутів різних рівнів акредитації, форм власності та підпорядкованості відкривають свої двері тим, хто хоче здобути фах вчителя фізкультури, тренера, фізреабілітолога й пов'язати своє професійне майбутнє з манливою й захоплюючою сферою фізичної культури та спорту, з професією, близькою до педагогіки й культури, медицини й військової справи, політики й менеджменту.

Вступ до спеціальностей галузі — невід'ємна частина навчального плану й виховного процесу будь-якого закладу освіти, де готують таких фахівців. Цей підручник містить необхідний мінімум інформації, який дозволяє істотно розширити знання у сфері фізичної культури, сповна задовольнити пізнавальні, загальнокультурні потреби студента, сприяти формуванню його професійного світогляду й особистої культури.

Матеріал викладено відповідно до навчальної програми, підготовленої нами у 2001 році й передбачає розгляд 15 тем. Наприкінці викладу кожної з тем подається перелік контрольних запитань, завдань для самостійної роботи та список рекомендованої літератури. Водночас, цей підручник не містить готових рецептів як стати фахівцем в тій чи іншій спеціальності. Ми націлюємо кожного першокурсника на тривале навчання та постійне самовдосконалення.

А своїм колегам викладачам ми будемо вдячні за пропозиції щодо вдосконалення структури, змісту, форм і методики викладання цієї комплексної дисципліни.

Зміст

Замість передмови	3
Від авторів	5
РОЗДІЛ 1. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА ГАЛУЗЬ ДІЯЛЬНОСТІ	6
Тема 1.1. Фізична культура як суспільне явище	6
Контрольні питання	9
Завдання для самостійної роботи	10
Тема 1.2. Галузева термінологія	10
Контрольні питання	20
Завдання для самостійної роботи	20
Тема 1.3. Міжнародний спортивний рух	21
Контрольні питання	29
Завдання для самостійної роботи	29
Тема 1.4. Фізкультурно-спортивний рух в Україні	30
Контрольні питання	44
Завдання для самостійної роботи	44
Тема 1.5. Програмно-нормативні засади розвитку галузі фізичної культури	46
Контрольні питання	55
Завдання для самостійної роботи	55
Тема 1.6. Організаційні засади, структура і матеріальна основа розвитку фізкультурно-спортивного руху в Україні	56
Контрольні питання	66

Завдання для самостійної роботи	67
РОЗДІЛ 2. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	68
Тема 2.1. Професійна діяльність фахівців фізичної культури ...	68
Контрольні питання	74
Завдання для самостійної роботи	75
Тема 2.2. Професійна діяльність учителя фізичної культури	76
Контрольні питання	80
Завдання для самостійної роботи	80
Тема 2.3. Професійна діяльність тренера-викладача	81
Контрольні питання	93
Завдання для самостійної роботи	93
Тема 2.4. Професійна діяльність фахівця з фізичної реабілітації	94
Контрольні питання	100
Завдання для самостійної роботи	100
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ	102
Тема 3.1. Система кадрового забезпечення галузі	102
Контрольні питання	108
Завдання для самостійної роботи	108
Тема 3.2. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах	109
Контрольні питання	117
Завдання для самостійної роботи	117
Тема 3.3. Входження України в європейський освітній простір	118
Контрольні питання	122
Завдання для самостійної роботи	122
Тема 3.4. Основи науково-дослідної роботи	123
Контрольні питання	132

Завдання для самостійної роботи	133
Тема 3.5. Навчання і побут студентів вищого навчального закладу	133
Контрольні питання	139
Завдання для самостійної роботи	139
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	140
ДОДАТКИ	144
Додаток 1. Конституція України	144
Додаток 2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт»	146
Додаток 3. Закон України «Про освіту»	147
Про внесення зміни до частини першої статті 12 Закону України «Про освіту»	150
Додаток 4. Закон України «Про вищу освіту»	151
Додаток 5. Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)	159
Додаток 6. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту	163
Додаток 7. Витяги з державної програми «Тренер» на 2003—2008 роки	172
Додаток 8. Перелік видів спорту, що визнані в Україні	176
Додаток 9. Положення про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України	180
Додаток 10. «Про організацію занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах I—IV рівнів акредитації»	181
Додаток 11. «Про затвердження навчальних програм з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України I—II, III—IV рівнів акредитації»	182
Додаток 12. Фізичне виховання: Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III—IV рівнів акредитації	183
Додаток 13. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів	204
Додаток 14. Лист Міністерства охорони здоров'я України. Органам та закладам охорони здоров'я	205

Додаток 15. Президенти Міжнародного Олімпійського Комітету	206
Додаток 16. Хронологія проведення Олімпійських Ігор сучасності	206
Додаток 17. П'єр де Кубертен Ода спорту	208
Додаток 18. Олімпійська клятва спортсменів. Олімпійська клятва арбітрів	212
Додаток 19. Гімн олімпійців України	213
Додаток 20. Схема організації українських спортивних товариств США і Канаді	214
Додаток 21. Географія поширення українських спортивних товариств в штатах Австралії	215
Додаток 22. Комплексні спортивні змагання, організовані українською діаспорою в честь Ігор Олімпіад	216
Додаток 23. Українські спортсмени — чемпіони і призери Олімпійських ігор	217

Навчальне видання

ГЕРЦИК Мирослав Степанович
ВАЦЕБА Оксана Михайлівна

ВСТУП

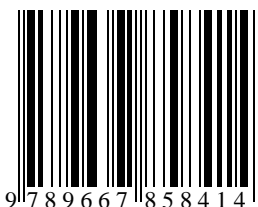
ДО СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ГАЛУЗИ

«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ І СПОРТ»

Підручник

Відповідальний за випуск *О.М. Худолій*
Комп'ютерна верстка *М.О. Худолій*
Коректор *Т.М. Кашина*

ISBN 966-7858-41-3

Підписано до друку 01.08.2005. Формат 60×90 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15. Обл.-вид. арк. 11,696.
Вид. № 05-04. Зам. № 5-121. Тираж 1000 прим. Ціна договірна.

Видавець «ОВС» ТОВ

Україна, 61003 м. Харків, пл. Конституції, 18, к. 11.
e-mail: ovc@ovc.kharkov.ua; <http://www.ovc.kharkov.ua>, тел. 732-23-64.
Свідоцтво Держкомінформу України
Серія ДК № 331 від 08.02.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів
в друкарні ПП «Діса Плюс»
61000, мХарків, вул. 23 Серпня, 31-А, 44.